

Diskusjonsgrunnlag omkring "Bedre villreinjakt 2007"

Dette er en sammenstilling av dokumenter fra Bedre villreinjakt-prosjektet, der det er lagt opp til drøfting omkring ulike tema:

- [Langskudd](#)
- [Dyr i fart](#)
- [Skudd mot rein som vinkler](#)
- [Den beste villreinjakta?](#)
- [Hva er en god skuddsituasjon?](#)
- [Er 50 cm fritt nok?](#)
- [Sikring av gevær under jakt](#)
- [Skuddplassering – nakke eller lunger?](#)
- [Øver du nok – og i hvilke stillinger?](#)
- [Tips om vær og utstyr for førstegangsjegere](#)

Merk at videoklipp (linker) ikke er koblet opp riktig ennå.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Norges Jeger- og fiskerforbund (NJFF) gjennomfører en 3 års undersøkelse om villreinjegere og villreinjakt. Ottadalen og Snøhetta villreinutvalg deltar i arbeidet med å gjøre jakta bedre både for villreinen og for jegerne.

Over de siste to årene har jegerne sendt inn data på mer enn tusen fellinger av rein. Spørreskjemaene forteller mye om samarbeidet mellom jegerne i villrein fjellet. De viktigste resultatene etter jakta i 2007 er gjengitt under. Resultatene er et sammendrag fra rapporten som er lagt ut på www.bedrejakt.no

Prosjektleder Tore Andestad kan kontaktes på andestad@online.no og på mobiltelefon 95203742. Illustrasjonsbilder kan hentes fra www.bedrejakt.no eller fåes tilsendt fra Andestad. Viltkonsulent Webjørn Svendsen i NJFF kan kontaktes på ws@njff.org telf 66792216

Intervju med prosjektleder Tore Andestad.

Hvilket inntrykk sitter du med etter to års prosjektarbeid?

Villreinjakta er årets høydepunkt og svært viktig for mange jegere. Flertallet oppgir at de jakter sammen med venner, slik at jakta styrker godt vennskap. Utfordringen er å få unge folk med seg på jakt. Gjennomsnittsalderen er på veg opp. Har småbarnsforeldre det for travelt i hverdagen til å sette av noen dager til fjelljakt? Kanskje motbakker og tunge sekker har gått av moten?

Gjør villreinjegerne en god jobb i fjellet?

I de to villreinområdene vi undersøker, er ca 7% av førsteskudda bom- eller skadeskudd. Men etter oppfølgingsskudd og ettersøk er det trolig under 1% av dyra som lever videre med skade. Det er et bra resultat. Men vi ser og at det skal lite til for å få ned antallet bom- og skadeskudd. Øvelsesskyting hjelper. Flere skudd mot skive og særlig mot bevegelig mål gir mindre bom- og skadeskudd. Skudd ut til 100 meter er vanligvis sikre og drepende skudd. Skudd på over 150 meter er uforsvarlige. Kalver er små og krevende mål på 100 meter!

Jegerne sliter med skudd på dyr i fart. På korte hold klarer de fleste å skyte en rolig beitende villrein. Selv med korte skuddhold sliter jegerne med dyr på trekk og særlig dyr som løper.

Hva mener jegerne selv om villreinjakta?

Under elg- og hjortejakta er samarbeidet mellom jegerne godt organisert. I villreinjakta er de konkurrenter. Den første som skyter får dyr, og de andre må kanskje bruke timer på å stille mot flokken på nytt. Mange jegere samles rundt de store flokkene og jegerne stresser hverandre. Det går ut over trivsel og gir dårligere skudd. I alle fjellsider sitter andre og ser på andres jaktutøvelse. Ødelegging av andres stilling mot dyr, langskudd, skudd mot dyr i fart, mange skudd mot samme dyr og pressing av dyr irriterer andre jegere og reduserer deres trivsel. Men dette er det bare jegerne selv og jaktoppsynes som kan orden opp i.

Ordne opp? Hvordan?

Jegerne må bli flinkere å diskutere med hverandre hvilke oppførsel de ikke vil se i villrein fjellet. Der det passer, kan en gi en direkte tilbakemelding til den det gjelder. Oppsynet kan og følge opp med veiledningssamtaler der de ser en jakt som går ut over andre jegere.

Rapporten fra 2007 viser at jegerne ønsker mer fellesjakt og lagjakt.

Vi spurte spesielt om dette i 2007. Et stort flertall av jegerne mener at utvidet bruk av lagjakt vil gjøre det lettere å ta ut dyret. Trolig vil dette redusere jegerens stress og gi bedre skyting. Jegerne mener og at flere dager med fellesjakt vil gjøre det lettere å felle tildelte dyr. Men på fellesjaktdager synes flere jegere å samle seg rundt de store flokkene. Det krever at jegerne i større grad tar hensyn til hverandres jaktutøvelse dersom en skal forhindre dårlig og farlig skyting. Kanskje kan bedre informasjon om småflokker i utkanten av området være med å spre jegerne på fellesjaktdagene? Jegerne er og opptatt av radiosamband. I underkant av halvparten ønsker at radiobruken skal begrenses. De mest pratsyke bør kanskje finne seg en fjelltopp og bruke mobilen?

Går dere ut med noen anbefalinger til årets villreinjegere?

Resultatet fra skytebanen viser hvilke skuddsituasjoner du kan bruke i fjellet. Vi arbeider med plakater og tips til treningsopplegg som skal prøves ut på en del skytebaner nå i vår. Jegerne kan notere ned treffene på skytebanen og legge disse inn i et regneark vi har lagt ut på www.bedrejakt.no Da regner programmet ut hvilke skuddavstander jegeren bør holde seg innenfor under høstens jakt. Villreinjegere betaler ofte flere tusen for fellingskort, og de setter av en uke for å ha det godt i fjellet. Da er det trist å ende med en skadeskyting på grunn av for lite trening.

Langskudd

Hva er for langt?

Om skuddavstand og reinsjegere.

”Ser noen gevir over ura.” Stemmen til Odd kom som vanlig rolig inn gjennom ørepluggen. Jeg vinket til Knut og vi trakk over mot den retningen der Odd forsvant. Noen hundre meter framme hadde Odd allerede rukket å tenne seierssigaren.

Zeiskikkerten viste store bukkegevir og

han hadde fritt dyr. Vi andre måtte være speidere og sherpaer. 13 bukker halvsov i en gryte på kanten av stupet ned mot Finndalen. Passerte vi over kanten til gryta kom vi til å støkke dyra. Det ble lange hold uansett hvilken retning vi valgte å stille. ”180 meter” kom det fra Knut med avstandsmåler. ”Er det forsvarlig” glapp det ut av meg. Odd ålte noen meter til og jeg fulgte bak med videokamera.....

Mens vi prøvde å stille mot dyra satt andre jegere og fylte ut spørreskjema om bl. annet skuddavstand. Høsten 2006 sendte 625 jegere fra Ottadalen og Snøhetta inn spørreskjema der skuddsituasjonen var beskrevet. Hvor lange skuddhold som ble brukt?

Gjennomsnittlig skuddhold var 89 meter. Det er nesten 20 meter lengre enn under hjorte- og elgjakt. Men 4 av 5 villreinjegere brukte liggende skytestilling, og derfor gikk skuddene i hovedsak bra. Men noen av jegerne prøvde seg på lengre skuddavstander. Du ser at de aller fleste holdt seg innenfor forsvarlige skuddavstander.

- Over 100 meter   27% av alle skudd
- Over 150 meter   7% av alle skudd
- Over 299 meter   1% av alle skudd.

Gikk det bra med langholdsskytterne?

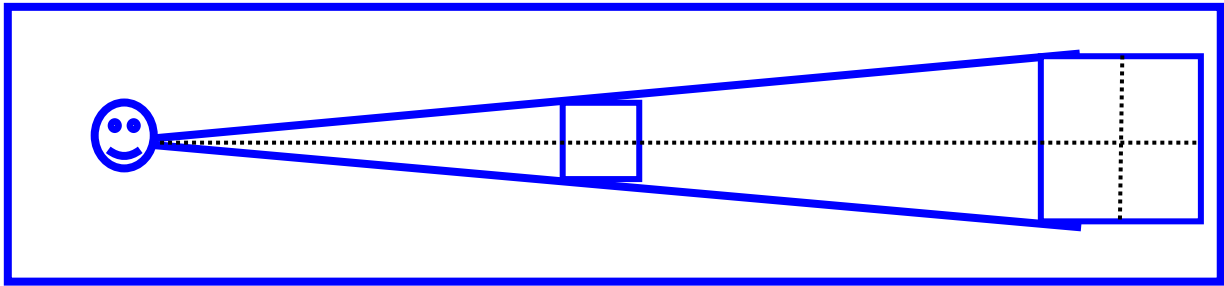
På skudd under 100 meter var det gjennomsnittlig 2.8% bom- og skadeskudd. Det er bra. Skudd mellom 100 og 150 meter gav mer enn dobbelt så mange dårlige skudd. På skudd over 150 meter femdoblet antallet dårlige skudd seg!!

En kan fristes til å tro at det er en lett sak å felle en villrein som står i ro med breisida til på 150 meter. La oss se litt på utfordringen! En sirkel rundt hjerte og lungeområdet på en villrein har diameter i underkant av 20 cm. (30 cm sirkelen på villreinfiguren på skytebanen er hentet fra en elg!) En sirkel på 20 cm tilsvarer ca 8 eller bedre på en standard skyteskive på 100 meter. Bær ut skiva på 150 meter og skyt 100 skudd. Hvor mange havner utenfor åtterten?

Resultatene for en middels jeger viser at langskudd ikke er for amatører Se litt på ungdomsskolematematikken under. Da skjønner du at det er mye å tjene på å snike noen meter nærmere. Dyktige jegere er de som stiller tettest på dyra, ikke den som har flaks med et langskudd.

Ved å doble skuddavstand mer enn firedobles kravet til skyteferdighet:

Du kan bevege geværmunningen 0,9mm fra senterlinjen og likevel ha skuddene innenfor sirkelen med diameter 30 cm på reinsfiguren på 100 meter. Med samme munningsutslaget vil skuddene spre seg over et fire ganger så stort område på 200 meter. En dobling av avstand vil og ha store konsekvenser for geværets egenspredning og mulig vindavdrift for kula. Ved 6 sekundmeter vind på tvers, vil en normal jaktkule ha ca 3 cm vindavdrift på 100 meter. Økes avstanden til 200 meter vil vindavdriften være ca 12 cm. Fallet i kulebanen kan være opp til 15 cm fra 100 til 200 meter.

Bruk denne våren til å finne ut hvor god du er. Registrer resultatet av alle skuddene dine. Legg resultatene inn i dette regnearket. Nå har du en peiling på hva du er god for neste gang du er i rensfjellet. Men i fjellet trenger vi litt å gå på! Vi kan feilbedømme avstand. Dyret kan stå mer på skrå enn vi trodde Det kan være vanskelig å få dyr fritt. Andre jegere kan presse deg og dyra kan kaste på seg.

Hvordan det gikk med snikinga til Odd? På [videoklippet](#) ser du at det ble en lengre og tyngre tur enn vi hadde trodd.

Dyr i fart

Er du god på bevegelig mål?

"Njaa, litt usikker der. "

Usikker?. Har du ikke prøvd.

"Prøvd og prøvd.... Jeg tar noen serier på leirduebanen hver høst. Tar 10-12 duer i hver serie."

Når du er 20 meter ute dekker haglsvermen din en sirkel med diameter ca 50 cm.

"Nå begynner du med den regninga di igjen.

Hvor vil du hen?"

Husker du de spørreskjemaene på reinsjakta sist høst! Nå viser det seg at knapt 2 % hadde skutt på dyr som løp og 20% på dyr som gikk. Det gikk dårlig, spesielt på dyr som løp.

"Men ingen bruker hagle på reinsdyr?"

Nei, men la oss ta en sammenligning. Dyra som løp ble påskudd fra 50 meter, og de som gikk fra 72 meter. Lungeområdet på en villrein dekkes av en sirkel på 20 cm og kula har en diameter på 7 millimeter.

"Og haglsvermen min hadde en diameter på 50 cm. Vil du vi skal gå over til å skyte villrein med hagle?"

Slutt å tulle. Poenget er: Har du vansker med å ta leirduene med en haglsverm på 50 cm, så bør du skjønne at du ikke skal skyte på villrein som løper med en kule med diameter 7 mm. En god leirdueskytter har mange tusen treningsskudd bak seg. Hvor mange har du?

"På løpende elg? Ingen. Men så skyter jeg heller ikke på villrein som løper."

Da er du typisk gjennomsnitt. Svært få av villreinjegerne i fjor hadde trent på løpende elg, men så ble det omtrent ikke skutt mot villrein som løper. Men elgjegere som har trent mot "løpende" elg, de har mye færre bom og skadeskudd enn andre jegere.

"Det er vei ikke akkurat noen sensasjon, at du skyter bedre etter mye trening. Det er vel derfor vi sitter her på skytebanen. Var det noe mer kaffe?"

Jeg har regna litt på det med villrein i fart.

"Begynner du nå igjen."

Dytt ei skive i kjeften og hør etter. Nå har vi jakta villrein sammen i 11 år, og enda har ikke du skutt på en villrein som løper. Om 14 dager er det på igjen. Sett at det er siste dagen og du er simletom. Der kommer simla i trav over en myr og kortet ditt skriker etter en felling. Hva gjør du da.

"Det kommer an på."

Kommer an på hva?

"Skuddavstand? Om jeg føler meg sikker?"

Følelser er bra, men kanskje ikke akkurat i denne situasjonen. Du er god på dyr i ro med breisida til. Jeg kjenner ingen som er bedre med raske lungeskudd enn deg. Der har du god automatikk.

"Automatikk?"

Du har ikke mye tid til vurdering i det glimtet der dyret er skyteklart. Da må du ha trena inn det du skal gjøre på forhånd. Du har trena inn en automatikk som setter siktekorset rett i lungeområdet og trekker av.

"Nettopp, der er jeg god. Jeg er mye raskere på en serie enn du."

Sett at dyret traver med breisida til på 50 meter. Du sikter midt i lungeområdet og trekker av."

"Ja og så"

Før kula når fram har dyret beveget seg 32 cm. Vomskudd?

"Har du regna ut det og?"

Nei den utreningen har NJFF gjort.

"Da holder jeg bare 32 cm foran lungeområdet!"

Det var det med automatikken da. Synes du nettopp sa at du aldri har skutt mot "løpende elg". Jeg tipper at det kreves noen hundre skudd mot bevegelig mål før du har trena inn en egen automatikk du kan bruke mot villrein i trav. Tror vi dropper skudd mot villrein i trav i høst.

"Men hva med villrein som går? Litt utpå dagen er de så lei jegere at de er på trekk hele tiden."

Det kommer an på...

"Kommer an på hva?"

Begynner du og nå. Vi går heller inn og skyter et par serier til før vi tar kvelden.

Kanskje flere av oss skulle tatt en diskusjon om skudd mot dyr i fart? Halvparten av alle elger som skytes er i fart. Mange av de løper, særlig under drivjakt. Når kan en etter din mening skyte mot dyr som løper? Hvem kan gjøre det og i hvilke skuddsituasjoner. En av villreinjegerne sist høst hadde prøvd. [Her](#) har du hans erfaring. Hvilke erfaringer har du? Send oss en e-post med et innlegg eller en lydfil.

Se [videofil](#) her (28 MB).

Skudd mot dyr som vinkler

Skudd mot dyr som vinkler.

Jeg har skutt tre simler i mitt liv. På to av dem hadde kula gått inn der den skulle, men hadde skrådd gjennom en lunge og sneiet innom vomma. Dyret må ha stått mer på skrå enn jeg hadde fått med meg. For meg så det ut som om dyret sto helt på tvers. Kanskje er det for mye å passe på i en skuddsituasjon:

Er det rett dyr? Står det fritt? Er det jegere som kan bli truffet av rikosjett? Kommer andre til å skyte før meg? Er skuddholdet ok?

Alt dette og mer til skal du ha klart i løpet av et sekund eller to. Kanskje ikke så rart at vinkel på dyret blir fastslått sånn omtrentlig. Ved nærmere finsikting burde jeg ha flyttet siktepunktet litt fram, slik at kula hadde gått gjennom begge lunger, og ikke gjennom en lunge og en vom.

Her ser du et [videoklipp](#) fra den ene simla.

Det er lite blod ute i lungespissen. En elg kan leve en time med et perifert lungeskudd. Dette blir det mye lidelse og lange ettersøk av. I tillegg kan kjøtt til tusenvis av kroner gå tapt.

I 2004 gjorde Møre og Romsdal NJFF en undersøkelse på ettersøk. Etter den satt vi med et inntrykk av at jegere undervurderte betydningen av dyr som vinkler. Etter å ha lurt litt på dette, snekret jeg en ramme der jeg kunne stille vinkelen rådyrskiven. På forsida ser du en vakker rådyrbukk, og på baksida av skiva vises beinbygning og innvoller. Skivene får du kjøpt hos NJFF. Plakatene kan du og klistre rett overfor hverandre på en pappkasse.

Framsida av ramma med rådyrfigur.

Baksida av ramma med rådyrfigur. Her ser en beinbygning og innvoller.

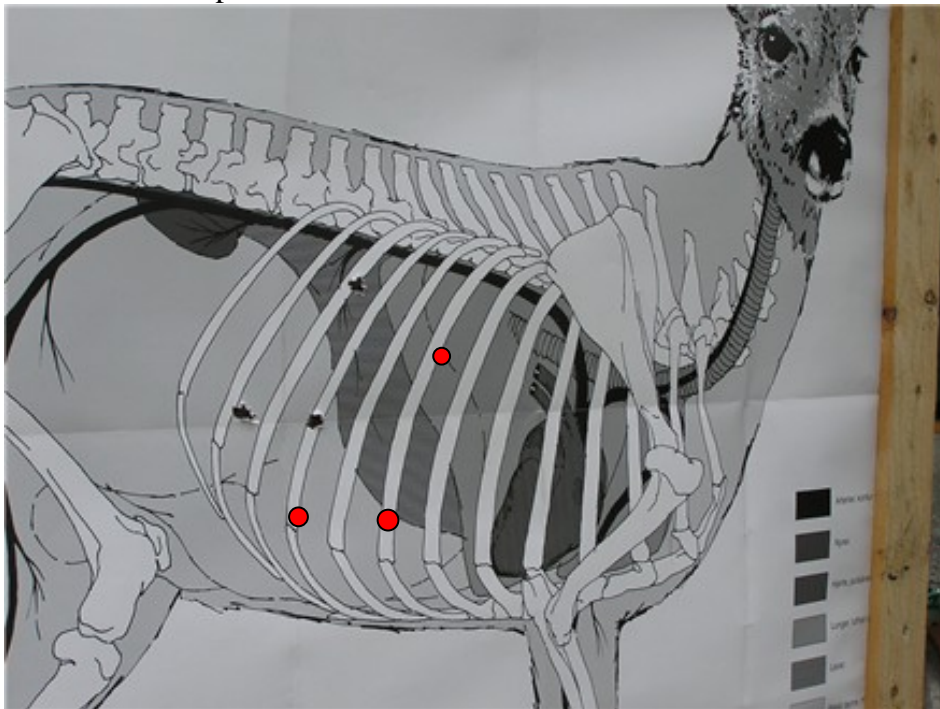
Jeg tok med ramma og festet i skiveoppheget på skytebanen. Karene var glade for å få prøve noe annet en flate hjorter og standard skiver. Under ser du resultatet av den første serien skutt mot rådyret. Rådyret vinklet 45%. Alle visste at dyret vinklet, men det var vanskelig å se fra standplass. I felt kan det være enda vanskeligere å se når et rådyr vinkler så lite, særlig i dårlig lys.

To av skuddene har gått inn i forkant av sirkelen, men finnes likevel igjen bak i vomma. Det siste har trolig gått gjennom en lunge og bak i levra.

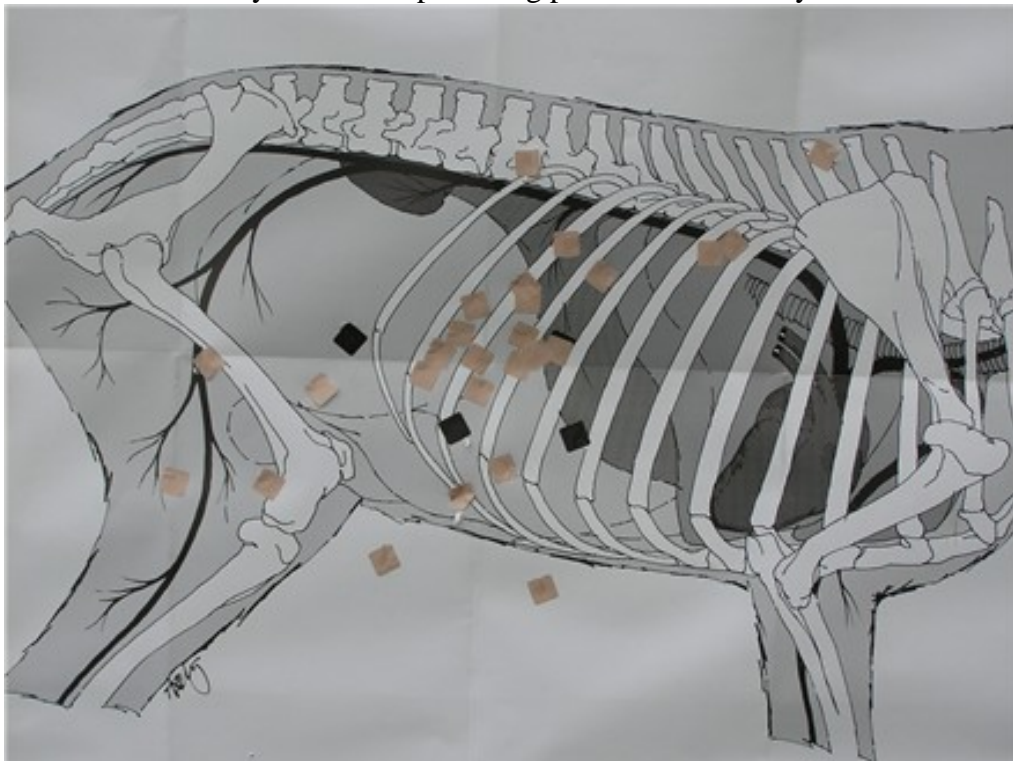
De første 3 skudda fra 100 meter.

Slik satt skudda på baksida.

Etter at en rekke skyttere hadde prøvd seg på den stillbare rådyrskiva så det slik ut:

Her er det ikke mange skudd i lungene! Vi ser at hovedtyngden av skuddene er havnet bak i vomma. Selv med en så liten vinkel på rådyret som 45 grader ville et stort antall av disse skuddene endt med ettersøk. I dårlig lys og i en presset situasjon på post er det vanskelig å oppfatte og justere siktepunktet for dyrets vinkel. De fleste av oss klarer ikke å justere egen automatikk. Vi plasserer siktekorset der vi bruker på dyr med breisida til. Resultatet ser vi på skiva over, og her hadde skytterne god tid til justering.

Kanskje gir dette enkle forsøket litt av svaret på de to vomskutte simlene mine? Men til høsten, da....

Den beste villreinjakta?

Den beste villreinjakta?

Jeg husker best min første villreinjakt. Det var for 6 år siden. Gode venner ordnet et kalvekort og tok meg med inn i fjellet. Jeg var vant til rådyr og hjorteposter, der jeg satt aleine og kunne planlegge alt selv. I villreinfjellet var sjokket stort. Jeg hadde lagt og sneket på en liten flokk i godt over en time. En av kameratene lå bak og sekunderte. Jaktbuksa var godt slitt på knærne av all kringlinga.

Over høyre skulder så jeg en som kom travende forbi med bøyd nakke. Han kasta seg ned 50 meter framom meg og løyste 3 skudd. Han fikk kalven sin, og jeg fikk nye timer med gåing og stilling. Flere ganger opplevde jeg at jegere sneik mot samme flokken som jeg, bare at de kom med skyteretning midt mot meg. Motet sviktet og jeg søkte dekning bak en stor stein. ”Her må vi være på hugget” oppmuntret gode venner. Jeg syntes det var vanskelig å balansere mellom forsvarlige skuddsituasjoner, og det å være på hugget.

Spørreundersøkelsen i Ottadalen og Snøhetta høsten 2006 viser at flere villreinjegere sliter med det samme problem. 1/3 av jegerne opplevde at andre stilte på samme flokken, og 17% oppgav at andre jegere hadde brutt inn i deres stilling mot dyra. 8% av jegerne opplevde sist høst at andre valgte en skyteretning som gjorde dem utrygge.

Noen av oss opplevde slike episoder høsten 2005. Da samlet nær 1000 villrein og 50 jegere seg på Heggeboflyene. Villreinen turet rundt på flatene i flere dager mens jegerne prøvde å komme for skudd. Mange sprang åpnet mot flokken, mens andre prøvde å stille til forpost. Et par av oss oppsummerte det [slik](#). Året etter

prøvde vi snikjakt i Liafjellet med godt resultat. Videoen derfra kan du se andre steder på disse sidene.

Slike opplevelser har sammenheng med jaktform. Tidlig i jakta og tidlig på dag står villreinen vanligvis mer spredd. Ofte har du da flokken for deg selv og du har god tid til å stille mot dyra. Det skytes da i større grad på dyr som står i ro, og det blir færre bom og skadeskudd. Den fineste jakta for meg er når jeg ser dyra før de ser meg. Jeg har all verdens tid til å stille mot flokken, og kan vente med skuddet til jeg er helt trygg på godt treff. Trolig er dette den jaktformen de aller fleste villreinjegere liker best.

Utpå dagen er dyra satt i bevegelse, de klumper seg, og er vanligvis i fart. Dyra blir da mer synlige og flere jegere trekker mot flokken. Jegere kappspringer for å komme i forkant av flokken og det stilles mot dyra fra flere kanter. Alle vet at dyra er i fart igjen etter første skuddet. Resten av jegerne må trekke etter flokken for å se om den blir stoppet lengre framme.

I første fellesjaktperiode sist høst oppdaget vi en reinsflokk på Knatthøin opp for Skjervedalen. Den hadde flere jegere oppdaget før oss. Det ble stilt mot flokken fra flere kanter. Men her fikk de jegerne som var best plassert ligge i fred. De andre lå i skjul og ventet til at jegerne som lå nærmest skulle få skyte. Etter skuddet ble de liggende stille slik at flokken skulle trekke unna. Det var en ro over jakta selv om 10 - 15 jegere hele tiden jaktet mot flokken. Dette viser at selv med flere jegere på samme flokk kan en hjelpe hverandre til god jakt.

Mindre villreinflokker og enkeltdyr har ofte gjemt seg vekk i utkanten av jaktområdet. Dyra er rolige, det er det få jegere og du kan ha god tid til snike mot dyra. For mange er dette villreinjakta på sitt beste. Villreinundersøkelsen viste at det var færrest bom- og skadeskudd ved snikjakt på dyr i ro. Noen ganger ser du dyra når du begynner snikinga, men etter mye sniking og kryping bommer du litt på retningen. Jegerne i dette [klippet](#) (11MB) måtte nøye seg med synet av bukkene.

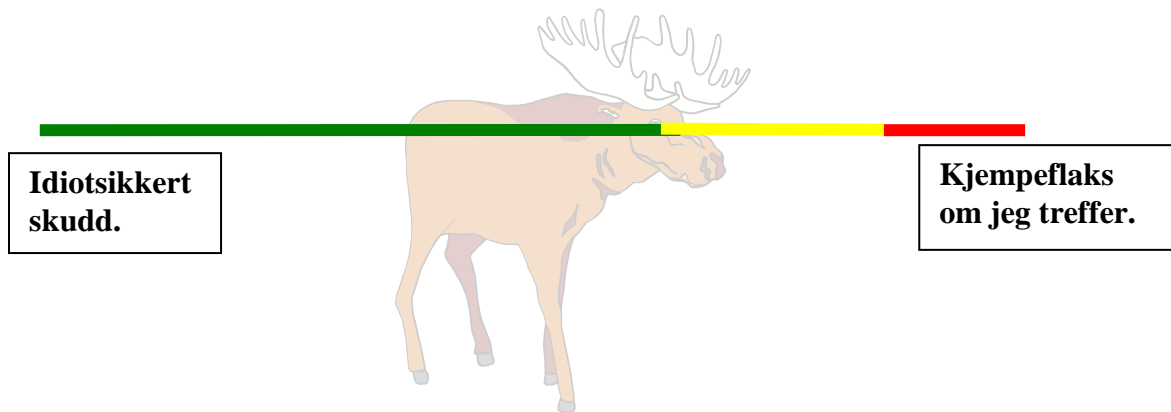
Villrein som er presset trekker ofte inn i tåke for å slippe unna jaktpresset. Ofte roer de seg oppe i tåka. Har du GPS kan du ta en tur etter dem og oppleve utrolig spennende situasjoner. I dette [videoklippet](#) (1.5MB) gir det felling.

Hva er en god skuddsituasjon?

En god skuddsituasjon.

Et skudd mot en villrein kan plasseres på en skala mellom ”idiotsikkert” og ”kjempeslaks om dyret detter.” Helst skulle vi bare hatt idiotsikre skudd. Men i fjellet kommer villreinen trekkende på uventede steder. Andre jegere kan presse dyra i andre retninger, enkeltdyr flokker om hverandre, dyra er i fart, vinkler varierer og det kan være dårlig bakgrunn for skuddet. Reinsjakta koster både tid og penger for de fleste jegere. De kan ha gått i timer og dager for få en skuddsjanse. Da er det lett for at en strekker seg mot grensen for det som er forsvarlig, for i det hele tatt å få med seg et dyr ut av fjellet. De aller fleste skudd mot villrein er godt innenfor det humane. De er i grønn sone. Det fleste av oss strekker seg en gang

innimellom inn i gul sone, og noen er langt inn på rød sone når skuddet går. Antallet bom og skadeskudd kan trolig reduseres mye dersom vi lærer oss å unngå skudd fra rød sone. Da er vi kvitt de **forklarlige** bom- og skadeskuddene. Men selv på skytebanen, under full kontroll, forekommer dårlige skudd. Noen ganger kommer det dårlige skudd fra gode skuddsituasjoner. Det er de **uforklarlige** bomskuddene. De krever det vesentlig mer arbeid for å bli kvitt.

Så langt er det greit. Men det vanskelige spørsmålet er: Hvor går grensen mellom grønn- gul og Rød sone for deg? Du finner rapporten "Bedre Villreinjakt" på denne hjemmesiden. I rapporten vil du se at det er stor forskjell på jegere. Noen er på veg inn i fjellet for første gang. Bak seg har de 30 øvelsesskudd og oppskyting. Andre kjenner hver stein og bekk innover fjellet. De starta skytetreningen i mars, og har rullet et par tusen skudd mot skive og "løpende elg". Det som er langt inn i Rød sone for noen, er kontrollerte sikre skudd for andre.

Du er heller ikke aleine i villreinfjellet. Andre følger de samme flokkene som du. Mens du ligger og kryper, kommer andre joggende forbi, kaster seg ned og tømmer magasinet. Kanskje får de sin reinskallv, mens du må ut i nye timer på leiting. Jegere påvirker hverandres skuddsituasjoner. Hver av oss kan hjelpe andre fram, eller ødelegge andres trivsel og jaktmuligheter.

For å gjøre villreinjakta bedre er det viktig å ta diskusjoner om hva som er gode, sikre og humane skudd situasjoner og hva som ikke er det. Gjennom diskusjoner påvirker vi hverandre fram mot bedre jegeratferd i villreinfjellet. Derfor åpner vi for innlegg og diskusjoner på disse sidene. Sendt oss et synspunkt i en e-post til m.romsdal@njff.org eller et brev til: Møre og Romsdal njff Per Amdamsvei 1a 6413 Molde.

Legg gjerne ved bilder, video som du ønsker vi skal legge ut på www.bedrejakt.no
Det er mange meninger om hva som er en god jaktsituasjon. Under villreinjakta 2006 ble en del jegere intervjuet om dette. Under finner du noen utdrag av deres mening. Hva er din mening?

Gir press fra andre jegere en dårlig skuddsituasjon?

Tar jegere som har betalt mye for jakta større sjanser?

Hva er forsvarlige skuddavstander, og skal en skyte mot dyr i fart?

Sist høst ble en del jegere i reinsfjellet intervjuet om jakta. Her kommer noen kommentarer:

Hvordan er det når flere jegere stiller mot samme flokk, og kanskje sikter mot hverandre. [Lydklipp 3MB](#)

Tar jegere som har betalt mye for jakta større sjanser med skudda for å få med seg rein ut av fjellet? [Lydklipp 2 MB](#)

Hvor lange skuddhold klarer jegerne i fjellet, og bør de skyte mot dyr i fart? Hvor mye øvelsesskudd skal til? [Lydklipp 5 MB](#)

Lite folk, reinen er rolig og går spredd er en god skuddsituasjon. Skuddhold og fart. [Lydklipp 5 MB](#)

Hva er det viktig at nybegynnerne i fjellet tar hensyn til? Ikke jag etter reinen. [Lydklipp 2 MB](#)

Skyt på dyr i ro, og hold deg innenfor 100 meter. Skudd mot dyr i fart gir vomskudd. [Lydklipp 3 MB](#)

En god skuddsituasjon. Plasser seg slik at reinen kommer trekkende mot deg. Hold deg innenfor 100 meter. Ikke skyt på dyr i fart. [Lydklipp 2MB](#)

Jegere som reiser seg i silhuett og skremmer dyra. [Lydklipp 2MB](#)

Om press fra andre jegere og om å la være å skyte. [Lydklipp 2 MB](#)

Er 50 cm fritt nok?

Er 50 cm nok?

Hvor fritt skal dyret være før du skyter?

Villreinen er et flokkdyr. Det er jegerne og,- i minst like stor grad. Langt tilbake i steinalderen drev store grupper mennesker koordinert jakt på villrein. De samkjørte seg og drev dyra mot vann, stup eller mot postrekker. For 2000 år siden var trolig samkjøring viktigere for jaktutbytte enn i dag. I dag klarer en mann med godt innskutt rifle jobben best aleine. Andre jegere er mer en plage der de presser seg fram mot dyra du har brukt timer å stille på.

Ut på dagen er villreinen satt i bevegelse. Den er synlig for mange jegere. De trekker i retning av flokkene. Alle vet at det første skuddet kan sette dyrene i fart, og du kan få nye timer med stilling. Det oppstår tidspress. Kanskje er det en av de siste dagene du kan bruke på jakt? Jegere stiller mot flokken fra flere kanter, og villreinen svarer med å klumpe seg sammen. Det blir vanskelig å få rett

dyr fritt for skudd.

Frister et nakkeskudd siste jaktdagen?

Riflekuler kan være uberegnelige. For fire år siden skjøt jeg på en villreinkalv. Kula traff bein, vinkla i kroppen og reiv opp bukskinnet. Jeg tok den med et oppfølgingsskudd. Jeg er usikker på hvor mye en riflekule kan vinkle i en villreinkropp. Trolig er det all grunn til å ha god avstand til nærmeste dyr, særlig dersom det står skrått bakenfor. De siste to årene har jeg sett jeger som har drept to dyr med ett skudd. Sist høst datt det to kalver for et skudd opp for Finndalen.

Høsten 2006 sendte 623 jegere i Ottadalen og Snøhetta villreinområder inn spørreskjema til Bedre villreinjakt. I spørreskjema oppgav de avstand fra det påskutte dyret til det nærmeste dyret. Ved 10.4% av skuddene var avstanden fra det dyret som ble påskutt til det nærmeste 1 meter eller mindre. Ved 59% av skuddene var avstanden kortere 5 meter. Fordelt på kalv, bukk og simle ser det slik ut:

Avstand	Kalv	Bukk	Simle/ungbukk
1m eller kortere	14.4%	12%	6.9%
5 meter eller kortere	64,8%	71.5%	57,3%

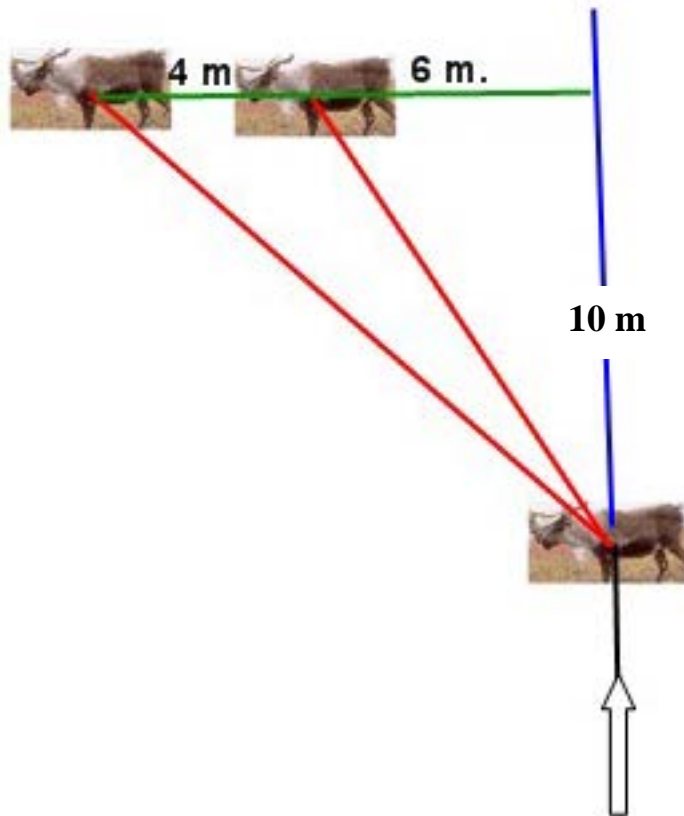
En ser av tabellen over at jegere med kort på simle/ungbukk har noe lettere for å få dyr fritt for skudd. Det er vanskeligst å få dyr fritt i Ottadalen nord, mens forskjellen mellom Ottadalen sør og Snøhetta er små.

Det er lettest å finne dyr som står fritt når en sniker innpå dyr som står i ro. For de andre jaktformene (avskar dyr på trekk, eller ventet på trekkende dyr) er det ingen forskjell.

Det synes å være lettest å finne dyr som står fritt tidlig på morgningen. Avstanden til nærmeste dyr krymper gjennom hele dagen og er minst mot slutten av jaktdagen. Dette ser ut til å stemme bra med oppsynets tilbakemelding fra Ottadalen: "Jakten ble også merkbart mer aggressiv utover ettermiddagen, mot jaktdagens avslutning."

Hva mener du er forsvarlig avstand til nærmeste dyr? Det er du som tar avgjørelsen. Hvor store sjanser er du villig til å ta på en villreins bekostning? Det kommer trolig an på hvor langt bak og til siden nærmeste dyr står.

La oss tenke oss at kula di vinkler 45 grader i dyrekroppen. Etter 14 meter langs den nye kursen er kula 10 meter til siden for der du siktet. Eller for å være litt mer beskjedent. Dersom kula vinkler 30 grader, er den 6 meter til siden for der du ville den skulle gå. Eller for å ta det enkelt: Står det en villrein 10 meter bak og 10 meter til siden for den du skyter på, så er det en viss mulighet for at den kan bli truffet av en kule som vinkler i dyret eller rikosjetterer i stein. Og som vi så av tabellen over: Nær 2/3 av villreinene som ble skutt hadde en annen villrein nærmere enn 5 meter.

Avgjørelsen er din, men tar du en dårlig avgjørelse går det ut over både dyret og jaktas omdømme. I [dette videoklippet](#) ligger en jeger og venter på at storbukken skal komme fritt for skudd. Vile du skutt her?

[Her](#) forteller en av jegerne høsten 2006 om sine erfaringer med å få dyr fritt for skudd.

Sikring av gevær.

Tips til nybegynnere.

Vanligvis har en god tid til lading når en ser villreinen. Men noen ganger dukker dyra opp plutselig, og da er det godt å være skuddklar. Hvordan vil du kombinere sikker våpenhåndtering med skuddklart gevær?

Du kan jo selvfølgelig stole på at sikringa på geværet holder dersom

du stuper i ura. Flere har brent seg på det. Alle kan bli litt forvirret en sjelden gang. Hva om du glemmer å slå på sikringa når du lader ute ved veien? Det greieste er å ha flere sikringssystemer utenpå hverandre. Derfor velger de fleste av oss å ha patroner i kammeret først når vi er i aktiv jaktsituasjon. Det er viktig å trene inn en fast vane. Da gjør du automatisk det rette hver gang uten å måtte tenke deg om eller sjekke om geværet er tomt.

Dette kan la seg løse på flere måter.

- Noen velger å gå med magasinet i lommen. Magasinet på plass og et mykt ladegrep tar bare sekunder.
- De med fast magasin kan ha patronene i geværet. Her trykker en ned øverste patron slik at sluttstykket glir over uten at du får patron i kammeret. Et raskt ladegrep for å få patron i kammeret har du tid til.
- Du kan og ha sluttstykket i lomma eller i en belteholder.

Det er fint at du vet at geværet er tomt. Men det synes ikke utenpå. Andre du møter kan bare håpe. En viktig del av sikkerhet og trivsel er at du uansett åpner sluttstykket når du nærmer deg andre jegere. Da går praten lettere, og de ser på deg og ikke på sluttstykket når dere prater sammen.

På bildet ser du et åpent sluttstykke som er sikret med en syltestrikk. Her mister du ikke sluttstykke, og det skrangler heller ikke når du går. Et syltestrikk varer i 2 år og koster kr. 0.50.

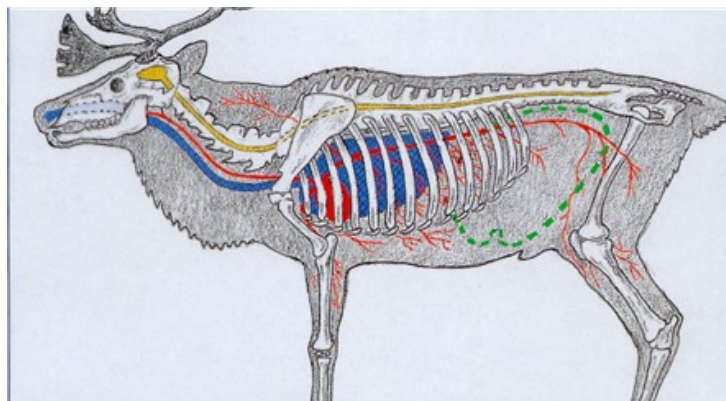

[Her](#) ser du hvordan to forskjellige jegere valgte å sikre geværet under reinsjakt.(12 MB)

Skuddplassering

Hvor plasserer du kula i villreinen?

Høsten 2006 krysset jegerne i Ottadalen og Snøhetta villreinområder ut siktepunkt og treffpunkt på villreinfiguren under. Her skal vi se litt nærmere på skuddplassering i villreinen.

Lungeområdet.

Lungeområdet på en villrein dekkes av en sirkel på ca 20 cm.

Sikter vi midt i denne kan du bomme 10 cm og likevel skyte et dødelig skudd. Jakt er vanskelig. De fleste av oss trenger 10 cm som sikkerhetsmargin!

De siste 20 årene har en vektlagt i jegeropplæringa at skudd skal plasseres i lungeområdet på hjorteviltet. Nå sitter det! 9 av 10 jegere sikta mot lungeområdet. Noen færre traff det. 13% av

kulene sikta mot lungeområdet var ute av retning. Men det var og en del av skuddene siktet mot andre deler av villreinkroppen. Totalt traff 82% av kulene i lungeområdet. Framdeles bra. Slik skal det gjøres.

Gjennomsnittlig skuddavstand for de som skjøt lungeskudd var 87 meter, og 88% av dyra sto omtrent med breisida til når de ble truffet. Dette er greie skudd for en godt innskutt villreinjeger. Slike skudd har vi vist at vi mestrer på banen, særlig fra liggende skytestilling.

1 av 5 dyr var i skritt når jegeren siktet på lungene og trakk av. Her var 16% av skuddene ute av retning. De fleste av disse dyra ble truffet i nakke, rygg og vom. Igjen ser vi at det er vanskeligere å få inn treffene der vi ønsker når dyret er i fart.

Rygg og nakke.

Knapt 1 av 10 skudd ble siktet mot nakke eller rygg. Nær halvparten av disse traff et annet sted på villreinkroppen.

Ryggskuddene er i stor grad langskudd fra sittende stilling. Dette er skudd som er mer sjansebetonte og gir dårligere skuddresultat.

Nakkeskudda var fra gjennomsnittlig 89 meter og 45% var på dyr i fart. Noen hadde trolig siktet litt langt fram for å ha litt foranhold på dyr i fart. Dette er krevende skudd, som selv trenete jegere har problemer med.

Skudd mot nakke og rygg er glimrende og direkte dødelig. Forutsatt at du treffer! Både nakke og rygg er små mål. På bildet over har jeg lagt en Hunter jaktkniv over nakken på en reinskalv. Ta du vekk løskjøtt og takker er selve nakkesøylen bare litt breiere enn knivbladet.

En voksen reinsbukk har en imponerende nakke. Men det er utenpå. På bildet under ser du nakken på en middels stor bukk. Reinskjærer du her, ser du at nakkesøylen er litt breiere enn en fyrstikkeske. Ta en titt på bildet av reinsdyret øverst på sida. Ser du at nakkesøylen utgjør bare en liten del av nakken? Over nakkesøylen er det god plass til alvorlige kjøttår. Havner kula 5 cm for langt ned, skyter du av luft røret og spiserøret. Lite trivelig!

Nakke voksen reinsbukk.

Det er nakken og beina som beveger seg mest på villreinen. De er derfor vanskelige å treffe. Du står utenfor dyret og nakkesøylen ligger på innsida. I farten kan det være vanskelig å beregne nøyaktig hvor nakkesøylen går. Plasserer du kula 3 cm for høyt eller for lavt blir resultatet trist både for deg og dyret! På lungeskudd har du hele 10 cm å gå på. Det utgjør en stor forskjell!

Rygg og nakkeskudd er direkte dødelige, forutsatt at du treffer. Skyteferdighet prøver vi på skytebanen og ikke i villrein fjellet. Tre en snor gjennom en rekke fyrstikkesker og heng opp på hundremeteren. Hvor mange av 100 skudd treffer en fyrstikkeske? Kanskje det er lettere å plassere 95 av 100 skudd i en sirkel på 20 cm? Selv det kan være vanskelig nok for en del av oss. Det vi ikke får til på pappskiver som står i ro, bør vi absolutt ikke prøve på villrein i snaufjellet.

Øver du nok og riktig på skytebanen?

Høsten 2006 ble villreinjegerne i Snøhetta og Ottadalen spurt om øvelsesskyting. Det vanligste antallet øvelsesskudd var 60. Et mindre antall jegere hadde skutt flere tusen skudd, slik at gjennomsnittet lå på 148 skudd. De aller fleste skudda var mot fast skive. Bare 15% hadde prøvd skudd mot "løpende elg".

Undersøkelsen viser at jegere med mer enn 100 øvelsesskudd i snitt har flere gode treff i dyret og flere dødelige førsteskudd. Det lønner

seg tydeligvis å øvelsesskyte! Det må være utrolig bittert å ha betalt dyrt for en villrein, gått i dagevis, og så skyte et bom- eller skadeskudd på grunn av lite trening!

Det lønner seg å trene i de skytestillinger en har bruk for i felt. 80% av villreinene ble skutt fra liggende skytestilling. De fleste som lå brukte anlegg. Jegere med anlegg føler seg trygge, og de strekker skuddavstandene. Det gjør at de skyter noe flere bom- og skadeskudd enn resten av jegerne.

Men villreinen kan dukke opp alle mulige og umulige steder. Da gjelder det å være forberedt. Det kan være bratt oppover eller nedover, steiner kan stå i veien osv. Da kan trening i stående

og sittende stilling komme godt med. 15% av dyra ble felt fra sittende. 60% av jegerne hadde trent i sittende. Knappt 5% av villreinene ble felt fra stående stilling, og litt under halvparten hadde trent på skyting fra stående. Jegerne korter inn skuddavstand når de bruker sittende og stående skytestilling. Kortere skuddavstand gir vesentlig bedre sjanse for dødelig skudd.

Skytereim og tofot.

12 % av jegerne brukte skytereim og 5% brukte tofot. Dette gir vanligvis sikrere skudd. Trolig vil alt som kan gjøre skytestillingen stødigere være med å redusere antallet ikkedødelige skudd. Det er da viktig at jegerne trener med både tofot og skytereim på skytebanen. [Videoklippet](#) (4MB) viser betydningen av variert trening med tofot.

Forstørrelse på kikkertsikte og resultatet av førsteskuddet.

I tabellen under ser vi at jegere med stor forstørrelse på kikkertsikte skjøt på lengre hold. Men langskudd er vanskelige. Derfor øker antallet dårlige skudd hos jegere som brukte stor forstørrelse på kikkertsiktet.

Med stor forstørrelse på siktet virker dyret større. Men skuddresultatet er avhengig av at du klarer å holde børsepipen rolig. Det er like vanskelig uansett hvor stor forstørrelse du har på kikkertsiktet.

Forstørrelse brukt når skuddet gikk	Ikkedødelige skudd i %	Gjennomsnittlig skuddavstand
Til og med 4x	4.7%	86 m
5x og 6x	5.0%	89 m
Over 6x	8.3%	102 m

Vær og utstyr (for nybegynnere).

Du er kanskje vant til å gå i fjellet, men uvant med reinsjakt. Da har du litt peiling på hva som trengs av utstyr i fjellet. Men reinsjakt er litt annerledes enn fjelltur. Med telt, sovepose, kokeutstyr og mat for en uke er sekken allerede nær 20 kg. Da er det ikke bare å hive et reinsdyr på tvers over topplokket og gå ned igjen.

Her må du velge en mellomting. Jaktsted og jaktform påvirker hva du bør ha med. Skal du jakte langt fra veg kan det lønne seg å ta med et telt, sovepose og mat for 2-3 dager. Teltet, soveposen og det meste

av maten lar du stå mens du jakter. Men hva tar du med i sekken?

Denne bukken hadde jeg ikke funnet uten GPS.

De fleste trekker opp i høgda for å speide etter villrein. Her kan de sitte flere timer mens de venter på dyr. Været i fjellet er skiftende. Jeg har lagt i kortbuksa og småsovet i timevis, avbrutt av litt kikkertarbeid. Men jeg har og satt i kuling, skodde og snødrev i timevis,- i august. Slikt kan en fryse i hjel av! Vindtette klær, inklusive hue, er et minimum. Innerst må du ha ullundertøy eller undertøy som transporterer svetten vekk fra huden. Bomullsskjorter blir som kalde omslag i snøbygene.

De fleste villreinjegere har med en form for vanntett/vindtett posteringspose eller fjellduk de kan legge seg inn i. Da blir livet straks så behagelig at du orker å ta en matbit, og kanskje jakte litt innimellom.

En dag jeg satt inne i fjellduken på andre timen ble jeg innmari kaffetørst. Jeg hadde bare med et lett gassbluss, og det gav opp livet i kulingkastene. Jeg ble ikke mindre kaffetørst av det. Etter litt spekulering rette jeg meg opp og spredde beina ut. Det ble da at åpent rom under duken. Kaffekok og oppvarming i ett,- god ide! Jeg laget en lufting oppe i halsen, for vanndampen. Det gikk bra,- nesten helt til kaffen kokte. Da vrei jeg på meg, bikket blusset, og oppdaget at fjellduken ikke var brannsikker. Det gikk bra med meg, - men ikke med kaffen og fjellduken.

De fleste åra på villreinjakt har jeg forsvunnet i tåka. (Har du hørt Hellbilly's "Ein krasafaren steinbu"?) Du føler deg liten og hjelpeløs når du er sulten, kald og bortkommen. Jeg tror reinsdyra liker tåke. Der kan de stikke seg vekk fra pågående jegere. Flere ganger har jeg funnet fram kart, kompass og GPS og gått opp i tåka. Der har jeg stilt på rein som jeg har hørt før jeg har sett. De har vært rolige, og idet det letter litt har jeg skutt. Er du av de som kan unnvære varmeapparatet i bilen et par timer er kart, kompass og helst GPS til stor glede og trygghet. Tren på bruken mens det er godt vær. Da får du ikke hjertebank når du ser de første tåkeflakene. Visste du at de fleste GPS'er eter en batteripakke i løpet av en dag?

- I dagssekken trenger du mat for en lang dag.
- Fellingskort, våpenkort og jegeravgiftskort er du pliktig til å ta med.
- Kniv, bryne og utstyr til å pakke kjøttet i er nødvendig. Jeg har med et reint dynetrekke til å pakke kjøttet i etter hvert som jeg slakter.
- Jeg har med reservepatroner. Slår jeg kikkertsiktet i stein, har jeg nok til kontrollskyting.

- Mobiltelefon og/eller jaktradio kan gi litt sikkerhet om du glir i ura med 30 kg på ryggen. Jeg går stødigere med staver. Under jakt er de slått sammen og ligger i sekken.
- Kniven kan glippe med kalde og sleipe fingre. Jeg bruker tynne engangshansker, og har med førstehjelpsutstyr til stopping av blødninger. Trenger du gnagsårplaster er det bare å ta kontakt.
- Du treffer knapt en villreinjeger uten handkikkert. Speiding gjennom kikkertsiktet skaper utrygghet, og er for late amatører.

Skal du på villreinjakt i høst kan det være lurt å slå følge med noen som har vært i villreinfjellet før. De vil sikkert gi deg tips om mer du bør ha i sekken.

Vi treffes i villreinfjellet i høst?

I dette [videoklippet](#) kan du se hvordan været kan være i fjellet i august. Noe og tenke på før du pakker?